

Özel Dershanelerin Biyoloji Öğretimine Katkılarının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Aysel Temelli
Atatürk Üniversitesi KKEF
atemelli@atauni.edu.tr

Murat Kurt
Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
muratkurt60@hotmail.com

Esra Özay Köse
Atatürk Üniversitesi KKEF
esraozay@atauni.edu.tr

Özet

Bu araştırma ile Türkiye’de eğitim sisteminde yer alan özel dershanelerin biyoloji eğitimine sağladığı olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemeye çalışılmıştır. Araştırma Erzurum il merkezindeki muhtelif dershanelerden basit tesadüfi örneklem ile 230 öğrenci örneklem grubu olarak alınmıştır. Dershanelerin biyoloji öğretimine katkıları hakkındaki görüşleri belirlemek amacıyla iki bölümden oluşan anket uygulandı. Elde edilen verilerin analizinde frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Öğrencilerin dershaneye devam etmesindeki en büyük etkenin ÖSS’yi kazanmak olduğu ve dershane seçiminde öğretmen-öğrenci ilişkisinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Dershane eğitimi ile okul eğitimi karşılaştırılarak, okullardaki öğretimin eksik yönleri belirlenmiştir. Orta öğretim kurumlarında gözlenen yetersizlikler sebebiyle öğrencilerin daha iyi olanaklara sahip olan dershanelere yöneldikleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel dershaneler, okul, öğretim, biyoloji.

Evaluation of the Contributions of Private Courses in Biology Education, According to students’ Opinions

Abstract

This study aimed to determine positive and negative effects of private courses to biology education in Turkey. The subjects of the study was composed of 230 students selected randomly from private courses in Erzurum city centre. In order to determine the views about contributions of private courses to biology teaching a questionnaire composed from two main section was administered. Frequencies and percentages were calculated from the results. Students stated that the major factor to attend private courses is to be successful in OSS, the main factor affecting students selection of the courses in the student teacher a relationship. Students were determined to prefer private courses as a result of insufficient resources and opportunities in secondary education facilities.

Key Words: Private courses, school, education, biology.

Giriş

Eğitim genel anlamda bireyde davranış değiştirme süreci olup, bireylerin fiziksel, bilişsel ve duyuşsal gelişmesini yaşam boyu etkiler. Günlük hayatımızdaki en önemli unsurlardan birini

eğitim oluşturur. Türkiye’de eğitim devlet eliyle planlanıp uygulanıyor olmasına rağmen, son dönemlerde gerek eğitim kalitesinin artırılması, gerekse toplumdaki taleplerin karşılanması amacıyla özel teşebbüsler eğitim sektörüne yönelmişlerdir (Okur ve Dikici, 2004). Böylece özel dershaneler açılmıştır. Başlangıçta yabancı dil, sanat ve ev ekonomisi alanında ders vermişlerdir. Ancak son zamanlarda üniversiteye girişin zorlaşması, öğrenci sayısının ve öğrenciler arasındaki rekabetin artması, orta öğretimde sınavla öğrenci alan okullara talebin artması, giriş sınavlarında kullanılacak tekniklerin dershanelerde verilmesi, öğrenci velilerinin çocuklarının daha iyi yetişmesi, bilgi ve beceriler kazanması düşüncesi özel dershanelerin sayılarının hızla artmasına ve yaygınlaşmasına yol açmıştır. Aynı zamanda Yüksek öğrenimdeki kontenjanların sınırlı olması, kaliteli eğitim veren üniversite sayısının hızla artırılması ve üniversitelerin mezunlarına iş olanaklarının sağlanması da gerekir. Özel dershanelerde yapılan öğretimin değerlendirilmesi üzerine birçok araştırma bulunmaktadır. Duman (1984), özel dershaneler ve işlevlerini incelemiştir. Tunay (1992), lise öğrencilerinin özel dershanelere iten faktörler üzerinde durmuştur. Umay (2000), yaptığı çalışmada, dershanelerde öğrencilerin analitik düşünmesinin değil, sınavda çıkabilecek problemlerin olası çözüm kalıplarının öğretildiği ve öğrencilerin buna önem veren öğretmenler istediklerini ifade etmiştir. Yiğit ve Akdeniz (2001), dersane öğretmenlerinin kendilerini geliştirmeleri, öğrencilerle birebir ilgilenmeleri ve dershanelerde uygulanan programların ÖSS (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı)’ye doğrudan yönelik olması gibi nedenlerin öğrencileri dershaneye yönelttiği sonucuna varmışlardır. Diğer bir çalışmada ise, dershanelerin temel görevinin okulda verilen eğitime destek olunması ve eksik kalan konuların tamamlanması gerektiği halde bu görevi yapmadıkları açıklanmıştır (Morgil vd, 2001). Ayrıca Morgil, Yılmaz ve Geban (2002) özel dershanelerin üniversiteye girişte öğrenci başarısına etkilerini incelemişler ve özel dershanelerde yapılan eğitim sürecinde öğrenci başarısının arttığını saptamışlardır. Dünya ülkelerinin çoğunda ilk ve orta öğretimde hızlı bir şekilde öğrenci artışı olmaktadır (Bowles, 1967). Ülkemiz nüfusunun büyük çoğunluğunu da gençler ve öğrenciler oluşturmaktadır. Her yıl yaklaşık 1,5 milyon öğrenci kaliteli bir yüksek eğitime girebilmek için Üniversite Giriş Sınavına girmektedir. Yapılan bir çalışmaya göre, 1999 yılında ÖSS sınavına giren öğrencilere biyoloji sorularından yaklaşık %58 orta güçlükte, yaklaşık % 42’si zor gelmiştir. Kolay cevaplanabilecek soru ise yoktur. 2000 Yılında bu oranlar sırasıyla %25, %50, %25’tir. 2001 Yılında ise öğrencilere biyoloji sorularının %0.01’i kolay, %41.66’sı orta güçlükte, %58.33’ü çok zor gelmiştir (Efe ve Temelli, 2003). Bu sonuçlar, orta öğretimdeki biyoloji öğretiminde kullanılan yöntemlerin eksik veya yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı, öğrencilerin derse karşı ilgisi azalmakta ve onların başarısızlığına neden olmaktadır. Orta öğretimde bu bilgi boşluğunun doldurulması için daha aktif bir öğretimin olduğu özel dershanelerin devreye girmesi ile öğrencilerdeki bilgi boşluğu az da olsa giderilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca, 2009-2010 öğretim yılından itibaren Üniversite Giriş Sınavı Yönetmeliğinde değişiklik yapılmıştır. Daha önce yapılan sınavlarda 12 biyoloji sorusu bulunurken, bu sayı yeni yönetmeliğe göre artarak biyolojiyi daha önemli bir konuma getirmiştir. Özellikle tıp, dişçilik, veterinerlik, sağlık bilimleri, eğitim (Biyoloji Öğretmenliği), fen fakültesi (Biyoloji Bölümü), çevre mühendisliği, veterinerlik, eczacılık ve ziraat fakültelerine girebilmek için biyolojinin önemi diğer fen grubu derslerinin önüne geçmiştir. Bu ve daha önceki nedenlerle eğitim sistemimizde önemli yer tutan özel dershanelerde yapılan eğitimin biyoloji öğretimine olan katkılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır;

1. Öğrencilerin dershaneye gitme amaçları nelerdir?
2. Öğrencilerin dersane seçimini etkileyen faktörler nelerdir?
3. Öğrencilerin dershanedeki biyoloji öğretimi hakkında görüşleri nelerdir?
4. Öğrencilerin okuldaki biyoloji öğretimi hakkında görüşleri nelerdir?

Yöntem

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2008–2009 Öğretim yılında Erzurum il merkezinde bulunan A, B, C, D, E ve F dershanelerine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Bu dershanelerin toplam 580 tane üniversite hazırlık fen sınıfı öğrencisi bulunmaktadır. Bunlardan 377 tanesi erkek öğrenci iken 203 tanesi kız öğrencidir. Örneklem grubunu ise, A dershanesine devam eden 30 ve diğer dershanelerden de 40’ar olmak üzere random yoluyla seçilen toplam 230 öğrenci oluşturmaktadır. Bu seçilen öğrenciler dershanelerin fen şubelerinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerdir. Örnekleme dâhil edilen öğrencilerin %47’si kız, %53’ü erkektir (Tablo 1). Ayrıca ön ve son testlere göre, örneklemin dershanedeki yılları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 1. Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Frekans(f)	%
Kız	107	47
Erkek	123	53
Toplam	230	100

Tablo 2. Ön ve Son Testlere Göre, Örneklemin Dershanedeki Yılları

Dershanedeki Yılı	1. yıl		2. yıl		3. yıl		Daha fazla	
	f	%	f	%	f	%	f	%
	168	73,04	48	20,87	11	4,78	3	1,31

Verilerin Toplanması

Özel dershanelerde yapılan eğitimin biyoloji öğretimine olan katkılarının belirlenmesi amacıyla Ceyhan ve Karagölge (2004), tarafından hazırlanan ‘Özel Dershanelerin Kimya Eğitimine Katkıları’ isimli ölçekten yararlanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin cinsiyetleri, dershanedeki yılları, dershaneye gitmelerindeki etkenler ve dersane seçimindeki etkenlere ait sorular sorulmuştur. Anketin ikinci bölümün ise dershanedeki eğitim ve okuldaki eğitime ait ifadeler içeren 16 sorulu likert tipi bir derecelendirme ölçeğidir. Ölçeğin sorularında “Hayır”, “Kısmen” ve “Evet” şeklinde 3 seçenek bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümünün hazırlık aşamasında ifadeleri yeniden düzenlenmiş bütün sorular bir uzman grubu tarafından kontrol edilmiştir. Anket geçerliliği noktasında uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuş. Ölçeğin geçerliğini test etmek için çalışmanın yapıldığı özel dershaneden teste

katılanların dışında kalan öğrencilerden 65 öğrenci ile pilot çalışma yapılmış ve Ön çalışmaya ait SPSS 15 istatistik programıyla yapılan güvenilirlik analizinde ise Likert tipi değişkenlere ait maddelerin Cronbach Alpha değeri $\alpha=0.84$ bulunmuştur. Testin 2 defa uygulanmasının nedeni, öğrencilerin görüşlerinde bir değişiklik olup olmadığını saptamaktır (Uzman kişilerin önerileri doğrultusunda).

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 15 istatistiksel paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizde; dersane seçimi, dersaneye gitme nedenleri, dersane ve okuldaki biyoloji öğretimi ile ilgili sorulara verdikleri cevaplardan frekans ile yüzdeleri hesaplanmıştır.

Bulgular Ve Yorumlar

Özel dersanelerde yapılan eğitimin biyoloji öğretimine olan katkılarının belirlenmesini amaçlayan araştırmamızda, ankette yer alan soruların gruplandırılması sonucu aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

1. Öğrencilerin dersaneye gitme amaçları.

Öğrencilerin dersaneye gitme amaçları Tablo 3’de gösterilmiştir. Bu tabloya göre, öğrencilerin dersaneye devam etmesindeki en büyük etkenin (%84) ÖSS’yi kazanmak olduğu görülmektedir. Zira ilk ve orta öğretim kurumlarında öğrenim gören ve özellikle dersaneye devam eden öğrencilerin gerek ÖSS gerekse SBS (Seviye Belirleme Sınavı) ’deki başarılarını pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir. Dersaneler yaptıkları eğitim-öğretim ile ilk ve orta öğretim kurumlarındaki yetersizlikleri ve fırsat eşitsizliğini, büyük ölçüde ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Ayrıca son yıllarda dersaneler, gençleri değişik amaçlı sınavlara hazırlamaya yönelik eğitim de vermektedirler. Geriye kalan öğrencilerin %8’i okuldaki biyoloji dersine yardımcı olması için, %6,1’i ailem dersaneye gitmemi istediği için, %5’i arkadaşlarım önerdiği için, %8,6’sı diğer etkenlerden dolayı dersaneye gitmeye karar verdiklerini belirtmişlerdir (Öğrencilerin ön test ve son test uygulamasında verdikleri cevaplar aynı olduğundan sadece tek değerli Tablo düzenlenmiştir).

Tablo 3: Testlere Göre Öğrencilerin Dersaneye Gitmesindeki En Önemli Faktör

	f	%
ÖSS’yi kazanmak için	193	84
Okuldaki biyoloji dersine yardımcı olması için	2	0,8
Ailem dersaneye gitmemi istediği için	14	6,1
Arkadaşlarım önerdiği için	1	0,5
Diğer.....	20	8,6
TOPLAM	230	100

2. Öğrencilerin dersane seçimini etkileyen faktörler

Öğrencilerin dersane seçimini etkileyen faktörler Tablo 4’de gösterilmiştir. Bu tabloya göre, ön teste öğrencilerin dersane seçiminde tercih ettikleri en önemli üç etken sırasıyla; dersanenin sağladığı maddi olanaklar (%30), dersaneye gelmeden önce yaptığım araştırma

(%22), dershanenin il düzeyindeki başarısı (%18) gelmektedir. Geriye kalan seçeneklerin toplam oranı %30'dur. Son teste göre ise, öğrencilerin dershane seçiminde tercih ettikleri en önemli etken, %34 ile dershanedeki öğretmen-öğrenci ilişkisi gelmektedir. Ön teste öğrencilerin 1. sırada tercih ettikleri dershanenin sağladığı maddi olanaklar ise son sıraya gerilemiştir. Bu sonuç, dershaneye uzun zaman devam eden öğrencilerin dershanedeki öğretmen-öğrenci ilişkisinin, dershanenin sağladığı maddi olanaklardan daha önemli olduğunu anlamalarını sağlamıştır. Dershaneye gelmeden önce yaptığım araştırma ise 2. sırayı korumuştur (Tablo 4). Üçüncü sırayı ise diğer etkenler almaktadır (%15). Dershanenin il düzeyindeki başarısı, ön teste göre 3. sırada iken, son teste 4. sıraya gerilemiştir.

Tablo 4: Ön ve Son Teste Göre Öğrencilerin Dershane Seçimini Etkileyen Faktörler

	Ön test		Son test	
	f	%	f	%
Dershaneye gelmeden önce yaptığım araştırma	49	22	41	17,8
Dershanenin il düzeyindeki başarısı	42	18	27	11,7
Dershanenin sağladığı maddi olanaklar	69	30	8	0,3
Aynı dershaneye giden arkadaşlarımın olması	8	0,3	13	0,5
Dershanede tanıdık öğretmenlerin olması	11	0,5	27	11,7
Dershanedeki öğretmen-öğrenci ilişkisi	19	0,8	79	34
Diğer.....	32	14	35	15
Toplam	230	100	230	100

3. Öğrencilerin dershanedeki biyoloji öğretimi hakkında görüşleri

Erzurum il merkezindeki muhtelif dershanelere devam eden öğrencilerin dershanedeki biyoloji eğitimi hakkındaki görüşleri Tablo 5'de gösterilmiştir. Ön teste göre, dershanenin orta öğretimde sadece belirli bir bilgi düzeyine sahip öğrencilere yararlı olduğunu düşünen öğrencilerin oranı %26 iken, kısmen düşünenlerin oranı %39 ve bu görüşe katılmayanların oranı ise %35'dir. Son teste göre ise oranlar %26, %36 ve %38'dir. Buna göre, ön test ve son teste katılan öğrencilerin bu konudaki düşünüş şekilleri arasında çok az farklılık oluşmuştur. Öğrencilerin cevapları dikkate alındığında dershanelerin sadece belirli bir bilgi düzeyine sahip olan öğrencilere değil, farklı düzeydeki öğrencilere de yararlı olabileceğini göstermektedir. Dershanedeki eğitimin ezber dayalı olduğunu düşünmeyen öğrencilerin oranı ön teste %81 iken, son teste %66'ya düşmüştür. Ancak her iki teste göre, dershanedeki eğitimin ezber dayalı olduğunu düşünenlerin oranı aynıdır (%4). Bu sonuç, dershanedeki eğitimin bazı tanımlar dışında daha çok kavramaya yönelik olduğunun bir göstergesi olabilir. Zira pek çok dershanede sanıldığı gibi, bilgi ezberletme ve test alışkanlığı kazandırma ön planda değildir. Düşünme, yorumlama, sentez ve analiz yapma şeklinde verilen öğretimde, öğrencinin anlaması ve kavraması esas alınmaktadır.

Ön teste katılan öğrencilerin %32'si son teste ise %19'u dershane müfredatının okul müfredatından az olduğunu, aksini düşünenlerin oranı ise %45 ve %50 olmuştur. Biyoloji dersinde başarılı olmak için dershaneye gittiklerini belirten öğrencilerin oranı ön teste %32 iken, son teste %28'e düşmüştür. Buna rağmen, öğrenciler çoğunlukla biyoloji konularını dershanede öğrendiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğrenciler, dershanelerde sınıf mevcudunun az

olmasının biyoloji konularının anlaşılmasını kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir. Dershanelerde sınıf mevcutlarının az olmasının, biyoloji konularının anlaşılmasını kolaylaştırdığını düşünen öğrencilerin oranı ön teste göre son teste yükselmiştir (Tablo 5). Zira öğrencilerin dersane deneyimleri arttıkça bu konudaki görüşlerinde değişme olmuştur (%55 ve %61). Bu durum, diğer fen dersleri için de geçerlidir (Akyüz, 2001; Umay, 2000). Öğrencilerin çoğu (ön test % 72, son test %86), ÖSS'yi kazanmak için dershaneye gidilmesi gerektiğini düşünürken, bu görüşe kısmen katılanların oranları %23 ve %32; katılmayanların oranı ise oldukça düşüktür (%5 ve %4). Ayrıca dershaneye giden öğrenciler, gitmeyenlere göre ÖSS'de daha başarılı olmaktadır (%55 ve %61). Özel dershanelerde sınava hazırlık aşamasında yapılan eğitim, öğrencilerin ÖSS'deki başarıları üzerinde olumlu etki yapabilir. Zira, Özel dershanelerde sınava hazırlık aşamasında ciddi ve disiplinli olarak derslerin verilmesi, pratik çözüm ve test tekniğinin uygulanması, birçok deneme sınavlarının yapılması, sınavla ilgili eksikliklerinin giderilmesi ve hatta orta öğretim kurumları arasındaki fırsat eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasındaki rolleri ortadadır (Temel, 2001). Öğrenciler açısından dershanelerin yararlı olmasının bir nedeni de dershanelerde düzenli etütlerin yapılmasıdır. Ön teste göre, öğrencilerin %68'i bu konuda olumlu düşünürken, son teste, öğrencilerin %88'i olumlu düşünmektedir. Bu bakımdan okulların açığını özel dershaneler kapatmaktadır. Uygulanan her iki teste katılan öğrencilerin görüşleri yaklaşık aynı olup, dersanedeki öğretmen-öğrenci ilişkilerinin, öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilediği şeklindedir (%81 ve %80). Bu durum, diğer fen dersleri için de geçerlidir (Akyüz, 2001; Özmen, 2004; Ceyhun ve Karagölge, 2005). Öğrencilerin çoğu ön teste %72, son teste %86), ÖSS'yi kazanmak için dershaneye gidilmesi gerektiğini düşünürken, bu görüşe kısmen katılanların oranı ön test de %23 ve son test de %32, katılmayanların oranı ise oldukça düşüktür (%5 ve %4). Aynı zamanda öğretmen-öğrenci-veli ilişkileri (okuldakine göre), öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Yılmaz, 1997). Ayrıca öğrenciler, özel dershanelerde rehberlik hizmetlerinin daha iyi yapıldığını düşünmekte olup, oran ön teste (%41) göre, son teste yükselmiştir (%54). Dershaneler sadece öğrencilere değil, velilere de rehberlik hizmetleri yapmaktadır. Aynı zamanda öğrenciler, dersane ortamında daha rahat hareket etme olanağı bulduklarını ve bu durumun kendilerine olan güvenlerini artırdığını düşünmektedir (Tablo 5). Dersanedeki öğretmenlerin dersi, akıcı bir üslupla işleme de öğrencilerin derse olan motivasyonu ve başarıları üzerinde olumlu etki yaptığı ortaya çıkmıştır (ön teste oran %60 iken son teste oran %67'ye yükselmiştir). Öğrencilerin ancak %52'si, dersanedeki biyoloji eğitiminin, okuldaki biyoloji eğitimine katkı sağladığını düşünmekte; %16 ve %18'i kısmen düşünmekte ve %30'u ise düşünmemektedir. Bu sonuç, öğrencilerin ÖSS'yi kazanmayı ön planda tutmalarından kaynaklanabilir. Ancak dershanelerdeki eğitimin okullardaki öğretime katkı sağladığı ifade edilmiştir (Yılmaz, 1997; Köse,1999; Okur ve Dikici, 2004; Özmen, 2005). Ayrıca, dershaneye gitmiş olmam, biyolojiye ilgimi artırdı şeklinde düşünenler ile aksini düşünenlerin oranı birbirine yakındır (%38; %36).

Tablo 5: Ön Teste - Son Teste Göre, Öğrencilerin Dershanedeki Biyoloji Öğretimi Hakkındaki Görüşleri

Maddeler	Ön Test						Son Test					
	Evet		Hayır		Kısmen		Evet		Hayır		Kısmen	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Dershanenin orta öğretimde sadece belirli bir bilgi düzeyine sahip öğrencilere yararlı olduğunu düşünüyorum	60	26	80	35	90	39	59	26	89	38	82	36
Dershanedeki eğitimin ezbere dayalı olduğuna inanıyorum	8	4	187	81	35	15	9	4	152	66	69	30
Dershane müfredatının okul müfredatından az olduğunu düşünüyorum	82	36	103	45	45	19	44	19	115	50	71	31
Biyoloji dersinde başarılı olmak için dershaneye gidiyorum	74	32	77	33	79	35	64	28	91	39	75	33
Okulda anlamayıp, dershanede anladığım konular çoğunluktadır	123	53	36	16	71	31	111	48	35	15	84	37
Dershanede sınıf mevcudunun az olması, biyoloji konularını anlamamı kolaylaştırıyor	107	47	41	18	82	35	118	51	52	23	60	26

Tablo 5'in Devamı

ÖSS'yi kazanmak için dershaneye gitmem gerektiğini düşünüyorum	166	72	11	5	53	23	197	86	9	4	24	10
Dershanede düzenli etütlerin olması, çok yararlı oluyor	156	68	18	8	56	24	140	61	17	7	73	32
Dershane öğretmenlerinin daha sıcak ve yakın ilişkileri başarıyı artırıyor	187	81	11	5	32	14	185	80	14	6	31	14
Dershanede rehberlik hizmetlerinin daha iyi yapıldığına inanıyorum	95	41	70	31	65	28	125	54	32	14	73	32
Dershanede sınıflardaki öğrencilerin aynı veya benzer düzeyde olması, biyoloji dersinin anlaşılmasını kolaylaştırıyor	114	50	31	13	85	37	128	55	37	16	65	29
Dershane ortamında daha rahat hareket etmem kendime güvenimi artırıyor	139	60	31	13	60	27	153	67	29	13	48	20
Dershanedeki öğretmenlerin dersi Türkçeyi iyi kullanarak akıcı bir üslup ile işlemesi, derse motivasyonumu artırıyor	104	45	26	12	100	43	137	59	18	8	75	33
Dershaneye giden öğrenciler gitmeyenlere göre ÖSS'de daha başarılı oluyor	126	55	26	11	78	34	201	88	10	4	19	8
Dershanedeki biyoloji eğitiminin okuldaki biyoloji eğitimine katkı sağlayacağına inanıyorum	120	52	74	32	36	16	121	52	68	30	41	18
Dershaneye gitmiş olmam, biyolojiye ilgimi artırdı	86	38	77	33	67	29	82	36	81	35	67	29

4. Öğrencilerin okuldaki biyoloji öğretimi hakkında görüşleri.

Tablo 6’da öğrencilerin okuldaki biyoloji öğretimine ilişkin görüşlerinin dağılımı gösterilmiştir. Bu tablolara göre, ön test ve son testi cevaplayan öğrencilerin %51 ve %48’i okuldaki biyoloji dersi saatlerinin yetersiz olduğunu düşünmemekte, %33 ve %37’si yetersiz olduğunu düşünmekte, %16 ve %15’i ise kısmen yetersiz olduğunu düşünmektedir. Ön teste göre öğrencilerin %42’si son teste göre ise öğrencilerin %56’sı, okuldaki sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının, biyoloji konularının anlaşılmasını zorlaştırdığına inanmaktadır. Öğrenci sayısı arttıkça, öğretim için gereken şartlar kötüleştiği için kalite düşmekte ve öğretmenin öğrencileri yeteri kadar tanıması ve onları yeteneklerine göre yönlendirmesi mümkün olmamaktadır (Marangoz, 1986). Sınıfların fiziki kapasite eksikliğinin başarıyı olumsuz etkilediği her iki testin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır (Tablo 6). “Okulda farklı bilgi düzeyindeki öğrencilerin aynı sınıfta olması, başarılı olmamı olumsuz etkiliyor”, şeklinde düşünen öğrencilerin oranı %51’den %39’a düşmüştür. Ancak, ön teste öğrencilerin %27’si, son teste ise öğrencilerin %34’ü ise başarıyı olumsuz etkilemediğini düşünmektedir. Ön teste; öğrencilerin %42’si, son teste ise %46’sı biyoloji müfredatının çok fazla olduğunu düşünmemektedir. Okuldaki biyoloji eğitiminin yorum yapabilme yeteneğini geliştirdiğini düşünenlerin oranları her iki teste birbirine eşittir (%33). Biyolojide uygulanan öğretim yöntem ve tekniklerinin yetersiz olması ve ders konularını öğrenmeye olumlu yönde bir katkı yapamaması, öğrencilerin yorum yapmasını güçleştirmektedir. Ayrıca, ön teste öğrencilerin %51’i, son teste %39’u okulda farklı düzeydeki öğrencilerin aynı sınıfta olması, başarılarını olumsuz yönde etkilediğine inanırken, %27 ve %34’ü etkilemediğine inanmamaktadır. Öğrencilerin dersane deneyimleri arttıkça, görüşlerinde değişme olmuştur. Aynı düzeydeki öğrencilerin aynı sınıfta eğitim görmesi, öğrenciler arasında rekabeti artıracığından daha yararlı olabilir. Bu durum dersane eğitimi için de geçerlidir. Aynı zamanda okuldaki biyoloji eğitiminin ÖSS’yi kazanmak için yeterli olmadığını düşünenlerin oranı ön teste %40 ve son teste %49, kısmen bu görüşe katılanların oranları %28 ve %24 iken, katılmayanların oranları %32 ve %27’dir. Buna göre, öğrencilerin çoğu, ÖSS’yi kazanabilmek için okulun tek başına yeterli olmadığını, dersane eğitime de ihtiyaç olduğunu düşünmektedir. Bu durum, öğrencilerin dershanede öğrendikleri ile okulda öğrendiklerini karşılaştırmaları sonucu oluşmuştur. Okulda dershanedeki gibi düzenli etütlerin olmaması başarıyı olumsuz etkiliyor, şeklinde düşünenlerin oranı son teste %10 oranında azalmıştır. Buna rağmen bu oran, etkilemiyor şeklinde düşünenlerinkinden daha yüksektir. Okullarda da dersanelerde olduğu gibi etütlere yer verilmesi öğrenciler başarılarını artırma açısından yararlı olabilir. Öğrencilerin %35’i, okuldaki öğretmen-öğrenci ilişkilerinin dershanedeki gibi olmaması başarıyı olumsuz yönde etkiliyor şeklinde düşünmektedir. Öğrencilerin %30’u okuldaki rehberlik hizmetlerinin, %41’i dershanedeki rehberlik hizmetlerinin daha iyi yapıldığını düşünmektedir. Bu sonuçlar, okullardaki rehberlik hizmetlerinin iyileştirilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Aynı zamanda okullarda biyoloji dersinde laboratuvar çalışmalarına yer verilmesi öğrencilerin biyolojiye ilgisini artırmada önemli olduğunu düşünenlerin oranı ön ve son teste yaklaşık olarak aynıdır (Tablo 6). Ancak öğrencilerin birçoğu biyoloji dersinde laboratuvar çalışmalarının yapılmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 6: Ön Teste- Son Teste Göre, Öğrencilerin Okuldaki Biyoloji Öğretimi Hakkındaki Görüşleri

Maddeler	Ön test						Son test					
	Evet		Hayır		Kısmen		Evet		Hayır		Kısmen	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Okuldaki biyoloji dersi saatlerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum	75	33	117	51	38	16	85	37	110	48	35	15
Okuldaki sınıf mevcutlarının kalabalık olması, biyoloji konularını anlamamı zorlaştırıyor	129	56	58	25	43	19	97	42	82	36	51	22
Okuldaki sınıfların fiziki yapısı, dersi iyi anlamamı engelliyor	154	67	29	13	47	20	117	50	52	23	61	27

Tablo. 6'nın Devamı.

Okuldaki biyoloji müfredatının çok fazla olduğunu düşünüyorum	71	31	96	42	63	27	76	33	106	46	48	21
Okuldaki eğitim, biyoloji konuları hakkında yorum yapabilme yeteneğimi geliştiriyor	77	33	69	30	84	37	76	33	59	26	95	41
Okulda farklı bilgi düzeyindeki öğrencilerin aynı sınıfta olması, başarılı olmamı olumsuz etkiliyor	117	51	62	27	51	22	90	39	77	34	63	27
Okuldaki eğitimin ÖSS'yi kazanmam için yeterli olduğunu düşünmüyorum	92	40	74	32	64	28	113	49	63	27	54	24
Okulda dershanedeki gibi düzenli etütlerin olmaması başarıyı olumsuz etkiliyor	124	54	77	33	29	13	101	44	43	19	86	37
Okuldaki öğretmen-öğrenci ilişkisinin dershanedeki gibi olmaması başarıyı olumsuz etkiliyor	81	35	103	45	46	20	91	40	87	38	52	22
Okuldaki rehberlik hizmetlerinin daha iyi yapıldığını düşünüyorum	68	30	108	47	54	23	34	15	160	69	36	16
Okulda laboratuvar çalışmaları yapıldığından biyolojiyi seviyorum	69	30	115	50	46	30	65	28	123	53	44	19

Sonuç, Tartışma Ve Öneriler

Bu araştırmada Erzurum il merkezindeki muhtelif özel dershanelerin biyoloji eğitimine olan etkileri, öğrencilerin görüşleri alınarak belirlenmeye çalışılmıştır.

1.Öğrenciler öncelikle, ÖSS'ye yapacağı katkıları düşünerek dershaneye gitmeyi tercih etmişlerdir. Böylece okuldaki biyoloji eğitiminin ÖSS'ye dönük çok da yeterli olmadığı öğrencilerce belirtilmiştir. Ülkemizde tüm öğrencilerin geleceğini belirleyecek olan ÖSS, onların hayatında önemli bir yere sahiptir. Bundan dolayı öğrenciler sınava hazırlık aşamasında hazırlandığı kurum tarafından ne kadar ciddi ve disiplinli olarak yetiştirilirse ve kurum tarafından yapılan sınavlara ne kadar çok katılırsa o kadar başarılı olmaktadır (Morgil ve diğer., 2001).Özel dershanelerde biyoloji öğretim programı ile üniversite sınav programı arasında paralellik olmalıdır. Bu konuda MEB ve YÖK işbirliği yapmalıdır. Böylece pratik test çözme gibi

yetenekleri de öğrenciler liselerde kazanabileceklerdir (Yiğit ve Akdeniz, 2001). İlaveten, liselerde görev yapan biyoloji öğretmenlerinin öğretim sürecindeki verimliliğini sağlamak için ders içeriğini ve okul başarısının ÖSS'deki etkisi artırılmalıdır. Bu sayede öğrenci okuldaki derslere yeterli ilgiyi göstermeden ve yeterince çalışmadan sadece dershaneye giderek ÖSS'de başarılı olamayacağını anlamalıdır (Özmen, 2005). Dershanelerin okuldaki biyoloji öğretimine yapacağı katkılar daha sonra düşünülmektedir.

2. Dershanede aynı veya benzer düzeydeki öğrencilerin aynı sınıfta eğitim görmesi, tüm fen derslerinde olduğu gibi, biyoloji konularının anlaşılmasında aktif rol oynamaktadır. Zira, dershaneler sadece belirli bir bilgi düzeyine sahip olan öğrencilere değil, farklı düzeydeki öğrencilere de yararlı olabilirler. Bu görüşümüzü benzer araştırma konularında yapılan diğer bazı araştırmalarda desteklemektedir (Ceyhun ve Karagölge, 2001; Yeşilyurt, 2008). Dershanelerin okula göre daha başarılı olmasını sağlayan faktörlerden biri de dershanelerde sınıf mevcudunun az olması ve öğrencilerin biyoloji müfredatında yer alan konuları dershanede ikinci defa görmeleri olabilir. İlaveten; öğrencilerin ve öğretmenlerin derslere karşı tutumlarındaki farklılık, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları, dershanedeki fiziki şartlar, dersane öğretiminde etüt çalışmalarına ve uygulamaya ağırlık verilmesi ve bu uygulamaların ÖSS test tekniğine uygunluğu gibi faktörler de dershanedeki öğretimin başarılı olmasında rol oynamaktadır (Şirin, 1998; Özgüven, 1980; Duman, 1984; Tunay, 1992; Morgil ve ark., 2000). Buna karşın ülkemizde çocuk ve genç nüfusun fazla olması, okul sayısının yetersiz olması, sınıf mevcutlarının kalabalık olması, fiziki kapasitenin yetersizliği, başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir.

3. Dershane ve okuldaki eğitimin amaçları birbirinden farklıdır. Okulun amacı, öğrencileri bir üst eğitim kurumuna ve yaşama hazırlamak olarak özetlenebilir. Bunun için yapılması gereken, bir üst öğrenim kurumunda alacağı bilgiler için alt yapı oluşturmak, bilgiye ulaşmayı hatta düşünmeyi öğretmektir (Umay, 2000). Dershanenin amacı ise, öğrenciyi ÖSS'ye ve değişik amaçlı sınavlara hazırlamak ve bu sınavlarda başarılı olmalarını sağlamaktır. Araştırmamızda da dershanelerdeki biyoloji eğitiminin öğrencileri ÖSS'ye hazırlayıcı nitelikte olduğu ortaya çıkmıştır.

4. Okullardaki biyoloji öğretimi çoğunlukla düz anlatım şeklinde olup, ezbere dayanmaktadır. Ancak, öğretimde istenilen amaçlara ulaşmak ve bu sayede de öğrenme ortamlarını zenginleştirerek kalıcı bir öğrenme gerçekleştirmek için konunun niteliğine uygun öğretim yöntemi veya birkaç yöntemin birlikte kullanılması yararlı olabilir.

5. Diğer fen derslerine olduğu gibi biyoloji de deney, gözlem ve laboratuvar çalışmaları etkili bir öğretim için gereklidir. Biyolojide laboratuvar çalışmaları, öğrenciler tarafından kavranılması güç olan soyut bilgilerin somutlaştırılması ve kendi kişisel yeteneklerinin geliştirilebilmesi açısından önemlidir. Fen bilimleri dolayısıyla biyolojide deneylere yer verilmeksizin anlamlı öğrenme gerçekleştirilemez. Çünkü deneyler öğrenciye kuram, teori ve yöntemler için temel oluşturan bilgileri sağlaması bakımından önemlidir (Akt: Gerçek ve Soran, 2005). Bundan dolayı bütün liselerde laboratuvar çalışmalarının yapılması için laboratuvarların hazırlanması ve onların materyal, araç-gereç bakımından yeterli düzeye getirilmesi gerekir. Aynı zamanda laboratuvar ortamında öğrenilen bilgilerin hatırlanma düzeyi yüksek olduğundan, özel dershanelerde de fen derslerinin uygulamalı ve laboratuvar ortamında yapılması önerilmiştir (Bakaç ve Doğan, 1994; Yılmaz, 1997). Sonuç olarak, biyoloji öğretimini daha etkili hale getirebilmek için; ilk ve orta öğretim kurumlarındaki yetersizliklerin ortadan kaldırılması için çaba gösterilmeli, öğretmenleri daha aktif hale getirecek koşullara ağırlık verilmeli, ilk ve orta öğretim kurumlarının müfredatları

yeniden gözden geçirilerek, aksaklıklar giderilmelidir. Ayrıca, öğrencilerin okullarından aldıkları bilgilere bilgi katan ve başarılarının artmasını sağlayan özel dershaneler, ülkemizde eğitim sistemi içinde bir olgudur. Aynı zamanda ÖSS'ye ve değişik amaçlı sınavlara girecek öğrenciler için bir ümit kaynağı olmaktadır. Bu nedenle özel dershanelerden sadece maddi durumu iyi olan öğrencilerin değil, maddi durumu iyi olmayan öğrencilerin de yararlanabilmesi için fırsatlar yaratılmalıdır.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2001). **Türk Eğitim Tarihi Başlangıçtan 2001'e. İstanbul**. Ankara. Alfa Yayınevi.
- Bakaç, M., Doğan, Y. (1994). "Fen Bilimleri Öğretiminde Laboratuvar Uygulamalarının Önemi". **1. Ulusal Fen bilimleri Eğitimi Sempozyumu**, 15-17 Eylül 1994 , İzmir.
- Bowles, F. (1967). **Yüksek Öğrenime Giriş**. Çeviren, Nemci Sarı. M.E. Basımevi. İstanbul.
- Ceyhun, İ., Karagölge, Z. (2004). "Özel Dershanelerin Kimya Eğitimine Katkıları", **Çağdaş Eğitim Dergisi**, Sayı: 308 (13-19).
- Duman, T. (1984). Özel dershaneler ve işlevleri. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Efe, N., Temelli, A., (2003), "1999-2000-2001 ÖSS Biyoloji Sorularının Düzey ve İçerik Yönünden Değerlendirilmesi". **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Sayı: 1,105-114.
- Gerçek, C., Soran, H. (2005). "Öğretmenlerin Biyoloji Öğretiminde Deneysel Yöntem Kullanma Durumlarının Belirlenmesi". **H. Ü. Eğitim Dergisi**, 29, 95-102.
- Köse, M.R. (1999). "Üniversiteye Giriş ve Liselerimiz". **H.Ü.Eğitim Fak. Der.**, Sayı: 15, 51-60.
- Marangoz, C. (1986). Türkiye'de Temel Fen ve Tıp Bilimlerinin Bugünü ve Yarını. **Ulusal Matematik Sempozyumu**, Temmuz 1986, Samsun.
- Morgil, İ., Yılmaz, A., Geban. Ö. (2001). "Özel Dershanelerin Üniversiteye Girişte Öğrenci Başarısına Etkileri." **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 21, 89-96.
- Morgil, İ., Yılmaz, A., Seçkin, N., Erökten, S., Geban. Ö.M. (2002). "Üniversiteye Giriş Sınavında Özel Dershaneler ve ÖZDEBİR Tarafından Uygulanan ÖSS Deneme Sınavlarının Öğrenci Başarısına Katkılarının Ölçülmesi". **Özel Dershaneler Birliği Derneği Dergisi**, Sayı: 22, 96-103.
- Okur, M., Dikici, R. (2004). Özel Dershaneler ile Devlet Okullarının "Kartezyen Çarpım-Analitik Düzlem ve Bağntı" Konularındaki Bilgi ve Becerileri Kazandırma Düzeylerinin Değerlendirilmesi, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Sayı:12(2), 417-426.
- Özgüven, E.İ., (1980). Üniversiteye Giriş Açısından Özel dershaneler. **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 3, 9-24.
- Özmen, H. (2005). "Orta Öğretim Kurumlarının ve özel Dershanelerin Kimya öğretimine Yönelik Karşılaştırılması". **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:20, 26-38.
- Şirin, H. (1998). Özel Dershanelerin Genel Görünümü ve Öğrenci Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Temel, C. (2001). "Seçme Sınavlarının Fen Eğitimine Etkileri". **Özel Dershaneler Birliği Derneği Dergisi**, Sayı: 22, 16-19.
- Tunay, U., (1992), Lise Öğrencilerini Özel Dershanelere İten Faktörler. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Umay, A., (2000), Matematik Öğretiminde Okul ve Dershane Eğitiminin Karşılaştırılması.

IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi, Ankara.

- Yılmaz, A. (1997). Ülkemizde Özel Dershanelerin Kimya Eğitimine Katkıları Öğrenci ve Veli Görüşleri. **XI. Ulusal Kimya Kongresi** 16-20 Haziran 1997, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Kongre Kitapçığı, 678.
- Yeşilyurt,S.,(2008), ‘‘Üniversiteye Giriş Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Dershaneleri Tercih Etme Sebepleri ve Dershanelerdeki Biyoloji Öğretiminin Durumu Üzerine Bir Çalışma’’, **Türk Fen Eğitim Dergisi**, Sayı 2,96-109.
- Yiğit, N., Akdeniz, A.R.,(2001), Lise Fen Grubu Öğrencilerinin Özel Dershanelere Yönelme Nedenleri. **Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu**, Maltepe Üniversitesi, 7 - 8 Eylül 2001, İstanbul.